

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตที่ผ่านมา สภาพสังคมและความเป็นอยู่ของผู้หญิงในแต่ละชนชั้นและแต่ละชนชาติ ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอว่ามีสถานภาพที่ด้อยกว่าผู้ชายมาตลอด เริ่มตั้งแต่สมัยโรมัน มีการตรา กฎหมายบัญญัติให้ผู้หญิงอยู่ภายใต้การปกครองของสามี ทำให้สถานภาพของผู้หญิงต่ำกว่า ผู้ชายรวมทั้งให้อำนาจสามีในการหย่าร้างหรือลงโทษภรรยาตามใจชอบได้ สามารถขายหรือฆ่าให้ ตายก็ได้ ทำให้ผู้หญิงในช่วงปี พ.ศ.74-144 ถูกจำกัดอิสรภาพอย่างสิ้นเชิง

ประเทศอื่นๆในโลกตะวันตกก็มีลักษณะของความไม่เสมอภาคเช่นกัน ในประเทศฝรั่งเศส มีการออกกฎหมายฉบับหนึ่งคือ “ประมวลกฎหมายนโปเลียน¹” ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกเมื่อปี ค.ศ.1804 มีการบัญญัติให้ผู้หญิงมีฐานะที่ต่ำกว่าสามี และสามีมีอำนาจเด็ดขาดในครอบครัวและ สามารถทำอะไรก็ได้โดยที่ภรรยาต้องอยู่ภายใต้โอวาท และกระทำทุกอย่างโดยไม่มีข้อแม้ใดๆ ความเชื่อเหล่านี้เกิดขึ้นในโลกตะวันออกเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในประเทศจีนซึ่งมีความเชื่อมา หลายยุคสมัยเกี่ยวกับความไม่นิยมมีบุตรหญิง เนื่องจากลูกผู้หญิงนั้นจะต้องไปเป็นสมบัติของ ผู้ชายทันทีที่แต่งงานไป รวมทั้งฐานะในสังคมก็ด้อยกว่าผู้ชายมาก²

กาญจนา แก้วเทพ ได้ศึกษาสถานภาพสตรีตั้งแต่ยุคสังคมศักดินาถึงสังคมทุนนิยม พบว่า สถานภาพของสตรีทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองด้อยกว่าบุรุษ โดยดูจากลักษณะการ แบ่งงานกันทำและรูปแบบของการผลิตในแต่ละสังคม กล่าวคือในสังคมศักดินา สถานภาพและ

¹ นันญา พันธุ์เจริญ, “ความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงานของนักข่าวสตรีในองค์กร หนังสือพิมพ์รายวัน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 1.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

บทบาทของคนถูกกำหนดโดยชาติตระกูลและเพศ ชนชั้นในสังคมจึงยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากนี้สังคมยังถือระบบพ่อเป็นใหญ่ (Patriarchy) ในสังคมแบบนี้จึงมีการกำหนดให้เป็นเรื่องธรรมชาติ และเหมาะสมแล้วที่ฐานะของสตรีจะด้อยกว่าบุรุษทั้งในระดับครอบครัวและในระดับสากล โดยมีความชอบธรรมอันเกิดมาจากการประพฤติปฏิบัติกันจนเป็นธรรมเนียมประเพณี

ในสังคมศักดินา รูปแบบการผลิตอยู่ภายในครอบครัว และประสิทธิภาพในการผลิตยังอยู่ระดับต่ำ สตรีชั้นต่ำจึงไม่ถูกกีดกันออกจากกระบวนการผลิต สตรีชั้นต่ำจึงต้องทำงานทั้งงานเกษตรและงานในบ้านโดยไม่มีผู้ช่วยเหลือ แต่งานที่ทำงานจะหนักเพียงไรก็ได้เสริมส่งสถานภาพสตรี เพราะไม่สอดคล้องกับมายาคติ (Myth) ที่เกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของผู้หญิง โดยเฉพาะมายาคติที่ว่า "อันสตรีชีวิตที่ผิว" ชีวิตของสตรีจึงขึ้นอยู่กับการแต่งงาน ชีวิตการทำงานจึงเป็นเพียงบทบาทประกอบ และเป็นเพียงเข้าร่วมทำงานแต่ไม่ได้เข้าร่วมในการตัดสินใจ ส่วนสตรีชั้นสูงจะมีชีวิตที่สะดวกสบายกว่าสตรีชั้นต่ำ เพราะไม่ต้องทำงานหนักมีผู้รับใช้อีกต่อหนึ่ง สตรีชั้นสูงมีชีวิตอยู่ในลักษณะเป็นคูปูญบารมีของสามีเท่านั้น มายาคติอื่น ๆ ก็ล้วนสร้างจิตสำนึกให้สตรีเห็นตนเองอ่อนแอ และบุรุษเป็นฝ่ายปกป้องคุ้มครอง³

เช่นเดียวกับในสังคมไทย ผู้หญิงไทยก็จำยอมรับสภาพที่ไม่แตกต่างกัน เพราะยังมีความเชื่อว่าหน้าที่ดูแลงานบ้าน และดูแลบุตรเป็นหน้าที่ของผู้หญิง ส่วนการทำงานนอกบ้านเป็นหน้าที่ของผู้ชายฝ่ายเดียว

จวบจนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 4 จึงมีการปรับปรุงสถานภาพของผู้หญิงให้ดีขึ้น โดยการเลียนแบบจากแบบอย่างของผู้หญิงที่เข้ามาจากยุโรปเพื่อทำหน้าที่เป็น missionary หรือนักสอนศาสนา ผู้หญิงในสมัยรัชกาลที่ 4 จึงมีสถานภาพที่ดีขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ไทย

³ กาญจนา แก้วเทพ, "ข้อพิจารณาในการวิเคราะห์ปัญหาสตรีในเชิงเศรษฐศาสตร์ การเมือง วัฒนธรรม", ใน วารสารสังคมศาสตร์ 22 (สิงหาคม 2528), หน้า 79-100 อ้างใน จรินทร์เลิศจิระประเสริฐ, "อาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์." (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 17-18.

ต่อมาในปี พ.ศ.2475 ฐานะและสถานภาพของผู้หญิงจึงได้รับการยกย่องเท่ากับผู้ชาย พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้ทรงตรากฎหมายนี้เข้าไปในรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2475 ซึ่งเป็นการพลิกบทบาทสถานภาพของผู้หญิงไทยให้มีความเสมอภาคสามารถออกเสียงและเข้ารับสมัครเลือกตั้งได้⁴

บทบาทของผู้หญิงกับการทำงานนอกบ้านในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนปลายนั้น ในภาพลักษณ์ดูเหมือนว่าเท่าเทียมกันตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนด แต่สภาพความเป็นจริงแล้วมีเพียงไม่กี่สาขาอาชีพที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงสามารถเข้าไปทำงานได้เท่ากับผู้ชาย ความไม่เสมอภาคนั้นรวมไปถึงการไม่มีโอกาสก้าวหน้าเท่าเทียม อัตราเงินเดือนที่ไม่เท่าเทียม และสภาพแวดล้อมที่ไม่เท่าเทียมกัน ตัวอย่างอาชีพที่มองเห็นอย่างชัดเจนว่า เมื่อ 10 ปีก่อนไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้าทำงานมาก่อน เช่น อาชีพวิศวกร อาชีพคนขับรถโดยสาร ตลอดจนอาชีพช่างภาพและผู้สื่อข่าว

ในปัจจุบันอาชีพหลายอาชีพเหล่านี้มีการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้าทำงานมากขึ้นหรือเท่ากับผู้ชายแล้ว อย่างไรก็ตาม ในอาชีพนักข่าว คำว่า "ผู้หญิง" มักถูกยกมาอ้างอยู่เสมอว่าเป็นเพศที่ไม่มีความเหมาะสมกับอาชีพนี้ ไม่ว่าจะยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไปก็ยังคงตาม โดยอ้างว่าเป็นอาชีพที่เป็นอันตรายต่อผู้หญิง โดยเฉพาะในงานข่าวบางข่าว อาทิเช่น ข่าวกีฬา ข่าวอาชญากรรม ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาของผู้หญิงในการทำหน้าที่ผู้สื่อข่าว มีทั้งความเกรงกลัวอันตราย ปัญหาที่เกิดกับครอบครัว ปัญหาการมีบุตรที่ต้องดูแล ประเด็นปัญหาเหล่านี้นับเป็นอุปสรรคสำหรับนักข่าวผู้หญิงทั้งสิ้น ดังเหตุผลที่นักข่าวหญิงต่างๆ ได้กล่าวถึงดังต่อไปนี้

ปาริชาติ ประคองจิตร กล่าวว่ "ปัญหาใหญ่ที่คนหนุ่มสาวต้องประสบจากอาชีพนักข่าวก็คือ ไม่มีเวลาที่จะให้ครอบครัว ต้องกลับบ้านดึกตื่นเที่ยงคืนเป็นประจำจนพ่อแม่แทบจำหน้าลูกตัวเองไม่ได้"⁵

⁴ นันญา พันธุ์เจริญ, "ความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงานของนักข่าวสตรีในองค์การหนังสือพิมพ์รายวัน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538) , หน้า 3

⁵ เรื่องเดียวกัน , หน้า 5

เสริมศรี เอกชัย กล่าวว่า “สภาพทางครอบครัวเป็นอุปสรรคต่ออาชีพหนังสือพิมพ์ของผู้หญิง.... อาชีพที่ ต้องใช้เวลาในการทำงานที่ผิดแผกกับการใช้เวลาในการทำงานของราชการอื่นๆหรือคนทำงานกินเงินเดือนอื่นๆ คือว่าเวลามันไม่แน่นอน....ชีวิตครอบครัวก็อาจเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ผู้หญิงที่ต้องใช้เวลาติดต่อกันในการทำงานนานเกินไปจนขาดการดูแลครอบครัว ซึ่งสังคมถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้หญิง ของแม่และของเมียก็กลายเป็นความบกพร่องในหน้าที่”⁶

สุภัตรา บุญถนอม เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ข่าวใต้ให้ความเห็นว่า “การมีครอบครัวที่ เข้าใจจึงจะสามารถประกอบอาชีพนักข่าวได้ คนยังมองว่าอาชีพนักข่าวหญิงเป็นอาชีพที่น่ากลัว โดยเฉพาะผู้ชายในท้องถิ่นยังไม่ยอมรับง่าย ๆ อาชีพนี้จำเป็นจะต้องมีคู่คิดคู่ปรึกษา และอาจจะต้องมีครอบครัวเพื่อผ่อนคลายจากความเครียด แต่ข้อสำคัญคือต้องเป็นคนที่เข้าใจลักษณะงานของเราจริงๆ ไม่เช่นนั้นแทนที่จะหายเครียดกลับเครียดหนักขึ้น”⁷

นอกจากนี้ยังพบว่า บุคลิกภาพความเป็นหญิงที่ถูกกำหนดขึ้นมาในความแตกต่างทางเพศกับบุคลิกภาพของผู้ชาย มีส่วนที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการทำงานของนักข่าวหญิง นั่นคือลักษณะทางกายภาพที่ผู้หญิงดูอบบางและอ่อนแอ ไม่เหมาะกับการทำงานข่าว โดยเฉพาะในบางข่าว เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวการสู้รบชายแดน เป็นต้น เนื่องจากเห็นว่างานดังกล่าวเป็นงานที่มีอันตรายไม่เหมาะที่จะส่งผู้หญิงไปทำงาน ซึ่งบางครั้งพบว่าลักษณะทางกายภาพของผู้หญิงมีผลให้เกิดความไม่สะดวกในการทำงานข่าว

⁶ เรื่องเดียวกัน , หน้า 5.

⁷ วิลาสินี พิพิธกุล , “การต่อสู้ของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น” ใน สื่อมวลชนปริทัศน์ ฉบับที่ 5 (กรุงเทพ : 2529), หน้า 17.

สุภัตรา บุญถนอม ได้กล่าวในการสัมมนา “ผู้หญิงในวงการสื่อมวลชน” ว่า “...บางครั้งสรีระของผู้หญิงก็เป็นอุปสรรคต่อการทำงานอย่างช่วยไม่ได้ เช่น ดิฉันทำหนังสือพิมพ์อยู่ที่จังหวัดยะลา ชายแดนทางใต้ จำเป็นจะต้องหาข่าวในเขตแดนนี้ เวลาเมื่อยึดค้ายต้องขึ้นเฮลิคอปเตอร์กับทหารไปทำข่าว เมื่อไปพบสนามรบที่เต็มไปด้วยกับระเบิดทุกอย่างก้าว ก็กลัวจนตัวสั่น ก้าวขาไม่ออก...”⁸

ลักษณะความเสียเปรียบทางเพศนี้ส่งผลให้บรรณาธิการบางคนไม่ต้องการจะรับผู้หญิงเข้าทำงานในหน้าที่นักข่าว

ประยุทธ์ ลิทธิพันธ์ ได้กล่าวว่า “ก็มีเหตุผลสำคัญที่บรรณาธิการข่าวในประเทศอาจไม่ต้องการท่านเป็นนักหนังสือพิมพ์เมื่อท่านเป็นผู้หญิงเพราะเขามีความเชื่อมั่นว่าเขาไม่อาจจะส่งท่านไปทุกแห่งดังเช่นเขาส่งผู้ชายไปได้ เขาไม่เชื่อว่าท่านจะปฏิบัติงานจนดีกุกตื้นๆหรือยามวิกาล เขาเชื่อว่าท่านจะหวาดกลัวในการทำข่าวภาคกรรม เขามีทัศนคติว่าท่านไม่มีความสนใจแท้จริงในการทำอาชีพหนังสือพิมพ์เป็นอาชีพ เขาเชื่อมั่นว่าท่านจะต้องแต่งงานและละทิ้งงานหนังสือพิมพ์ เมื่อท่านเริ่มมีประโยชน์ให้แก่หนังสือพิมพ์และถ้าท่านแต่งงานแล้ว ท่านย่อมจะต้องมีบุตรและต้องลาออกไป”⁹

⁸ วิชาสินี พิพิธกุล , การสำรวจสถานการณ์แห่งองค์ความรู้เรื่อง “สตรีกับสื่อมวลชนในประเทศไทย” พ.ศ. 2520-2535 (กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539)

⁹ นันญา พันธุ์เจริญ, “ความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงานของนักข่าวสตรีในองค์การหนังสือพิมพ์รายวัน.” (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 6

อุ๋นจิต ธีรปถัมป์ หรือ บุชบา ท่าพระจันทร์ หัวหน้าข่าวการศึกษา หนังสือพิมพ์ไทยรัฐกล่าวถึง ความไม่เท่าเทียมของผู้หญิงในเรื่อง สภาพการทำงานไว้ดังนี้

“เป็นผู้หญิงจะทำหนังสือพิมพ์ ต้องรู้จักรักษาเนื้อรักษาตัวต้องเป็นคนแข็งและหยิ่ง ในศักดิ์ศรีของตัวเองมากๆถึงจะอยู่ได้นาน ตัวดิฉันเองใหม่ๆก็ยังเคยคับแค้นใจว่าเรามาอยู่แล้วกินเหล้ากับเขาไม่ได้ หัวหน้าข่าวก็ลืมนเรา เวลาขึ้นเดือนที่ไรลืมนเราทุกที จนต้องไปถาม เพราะตัวเองเป็นคนประจบสอพลอไม่เป็น มีอะไรแล้วต้องพูดซึ่งสิ่งนี้เป็นเกราะกำบังตนให้อยู่ได้”¹⁰

ไม่เฉพาะปัญหาเรื่องความไม่เท่าเทียมกันในการทำหน้าที่สื่อมวลชนของผู้หญิงในไทยเท่านั้นที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมาก ความเป็นจริงนี้ก็เกิดขึ้นกับบรรดาผู้หญิงในประเทศจีนและประเทศในซีกโลกอื่นๆที่ประกอบอาชีพนักข่าวเช่นกัน

วัง จินเฟิง นักข่าวอาวุโสหนังสือพิมพ์ People Daily ได้กล่าวถึงความสามารถที่เท่าเทียมระหว่างเธอกับนักข่าวชาย ในบทความ “ในทางเดินอันยาวนานของนักหนังสือพิมพ์หญิงจีน” ว่า “ฉันไม่เคยยอมรับว่า ผู้หญิงมีความสามารถด้อยกว่าผู้ชายและฉันไม่พอใจมากๆที่คนเรียกฉันว่านักข่าวผู้หญิง เพราะฉันคือนักข่าวเฉยๆ”¹¹

จะเห็นว่าอาชีพนักข่าวซึ่งแต่เดิมเป็นเรื่องของชายมาก่อน แต่เมื่อปัจจุบันความจำเป็นทางเศรษฐกิจได้เข้ามามีความสำคัญในชีวิตประจำวันของคน ผู้หญิงจึงได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานในอาชีพต่างๆที่ผู้ชายเคยทำมาก่อนมากขึ้น ปัจจุบันนี้ผู้หญิงได้เข้าเรียนในคณะวิศวกรรมศาสตร์ ผู้หญิงเข้าไปยึดอาชีพขับรถประจำทาง และผู้หญิงจำนวนมากที่เป็นเจ้า

¹⁰ กาญจนา แก้วเทพ, “แนวทางการศึกษาสำหรับประเด็นเรื่องผู้หญิงกับสื่อมวลชน” ใน ผู้หญิงกับสื่อสารมวลชน รายงานการประชุมโครงการอาศรมความคิด (Forum) , (กรุงเทพฯ : นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532) , หน้า 50

¹¹ วิลาลีนี พิพิธกุล, ทางเดินอันยาวนานของนักหนังสือพิมพ์หญิงจีน (กรุงเทพฯ 2529).

หน้าที่ตำราจรวมทั้งอาชีพนักข่าวในงานข่าวเฉพาะอย่าง เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวการเมือง รวมทั้งข่าวกีฬา ทั้งที่ข่าวเหล่านี้สมัยก่อนไม่ให้โอกาสต้อนรับผู้หญิงเข้าไปทำหน้าที่เป็นนักข่าวเลย

อย่างไรก็ดี ในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา การผลิตและการกระจายของสิ่งพิมพ์ไปสู่ผู้อ่านได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่มีการพัฒนาเทคโนโลยีทางด้านการพิมพ์ ความสามารถสร้างเครื่องพิมพ์ที่มีประสิทธิภาพสูงในด้านจำนวนการพิมพ์และคุณภาพการพิมพ์ ทำให้ผลิตสิ่งพิมพ์ได้มากในเวลาอันรวดเร็ว และจำนวนผู้อ่านก็มากขึ้น จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ จากที่เคยเป็นเรื่องลำบากยากเย็น ก็กลายเป็นการประกอบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ที่ต้องอาศัยหลักการลงทุนการประกอบการและมีเป้าหมายของการประกอบการ รวมทั้งมีการแข่งขันในระบบอุตสาหกรรมเดียวกันมากขึ้น¹²

จากการที่มีเป้าหมายในการแข่งขันกันสูง หนังสือพิมพ์จึงได้มีการพัฒนาในส่วนของการเสนอข่าว โดยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมาก จากรูปแบบที่เคยเสนอข่าวหลายๆอย่างรวมกัน อาทิเช่น กีฬา บันเทิง เศรษฐกิจ เป็นต้น ภายในฉบับเดียวกันซึ่งเป็นการเสนอข่าวเพื่อผู้บริโภคทั่วไป ไม่ได้เจาะจงไปที่กลุ่มใดโดยเฉพาะ มาเปลี่ยนเป็นการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะด้าน เพื่อตอบสนองของผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มขึ้นที่ต้องการเนื้อหาข่าวสารที่มีความละเอียดและเจาะลึกมากขึ้น ทำให้เกิดหนังสือพิมพ์บันเทิง หนังสือพิมพ์กีฬาและหนังสือพิมพ์ธุรกิจ เป็นต้น

การผลิตสื่อเฉพาะด้านไม่ได้มีเฉพาะหนังสือพิมพ์แต่เพียงอย่างเดียว แต่ขยายขยายไปสู่สถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุกระจายเสียง โดยมีการเพิ่มเวลาให้กับชั่วโมงข่าวสารเฉพาะประเภทมากขึ้น เช่น รายการข่าวบันเทิง รายการข่าวกีฬา สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการขยายตัวเกิด

¹² อนันต์ สายศิริวิทย์, "อุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์" ใน วารสารสื่อสารมวลชน ฉบับที่ 2 , 2527, หน้า 33 อ้างใน ประพนธ์ ณ บางช้าง, "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเติบโตของหนังสือพิมพ์กีฬารายวัน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539) , หน้า 2.

กลุ่มกิจการที่มีเจ้าของคนเดียว เช่น เครื่องจักร เครื่องเคาะเนชั่น และเครื่องสยามสปอร์ต เป็นต้น โดยในเครื่องเหล่านี้มีทั้งการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุและโทรทัศน์

ในส่วนของกีฬาที่เป็นความบันเทิงทางอารมณ์ของคนชนิดหนึ่ง เพื่อที่จะคลายเครียดจากภาวะต่างๆและจากการทำงานในชีวิตประจำวัน และด้วยความสำคัญดังกล่าวนี้กลายเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ ปัจจุบันได้มีการให้ความสำคัญของชาวกีฬามากยิ่งขึ้นทั้งในหน้าหนังสือพิมพ์ ในชาวโทรทัศน์และในรายการวิทยุ

จากจุดนี้เองที่ทำให้หน่วยงานที่เป็นผู้ผลิตมีการเปิดรับบุคคลากรเข้าทำงานในตำแหน่งผู้สื่อข่าวกีฬาเป็นจำนวนมาก และมีการเปิดโอกาสรับผู้หญิงเข้าทำงานในตำแหน่งดังกล่าวด้วย เนื่องจากปริมาณผู้หญิงที่จบการศึกษาในสายนิเทศศาสตร์ ซึ่งเป็นสาขาที่มีการเปิดรับสมัครมีปริมาณมากขึ้นในอัตราส่วนมากกว่าอดีตมาก

นอกจากปัจจัยในเรื่องความสำคัญของชาวกีฬาที่เพิ่มมากขึ้นในชีวิตประจำวันและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการผลิตที่ทำให้การผลิตสื่อเป็นแบบอุตสาหกรรมแล้ว ยังมีปัจจัยในเรื่องของมหรหรรรมกีฬาอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านให้ความสนใจในชาวสารกีฬามากขึ้น ซึ่งมีส่วนที่ผลักดันให้มีการขยายตัวของสื่อเกี่ยวกับกีฬาและทำให้มีการรับผู้หญิงทำงานในชาวกีฬามากขึ้นด้วย พบว่าช่วงที่มีมหรหรรรมกีฬา เช่น ฟุตบอลโลกหรือซีเกมส์ ยอดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์จะสูงขึ้นประมาณ 20 ถึง 30 เปอร์เซ็นต์¹³

ปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้ ทำให้ความคิดเดิมในเรื่องของการทำงานในหน้าที่นักข่าวของผู้หญิงเปลี่ยนแปลงไป โดยเกิดความคิดที่ว่าเพศหญิงเป็นผู้ที่มีความรู้ลึกไวกว ซึ่งช่วยในการสังเกตได้ดี เข้าใจและจดจำสัญญาณต่างๆได้ดีโดยเฉพาะสัญญาณที่อยู่ภายใต้จิตสำนึก มีความ

¹³ ประพจน์ ณ บางช้าง, “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเติบโตของหนังสือพิมพ์กีฬารายวัน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539) , หน้า 160.

ละเอียดอ่อน มองปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างลึกซึ้งมากกว่าชาย¹⁴ ซึ่งมีเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้หน่วยงานเปิดรับผู้หญิงเข้าทำงานในการเป็นนักข่าวกีฬามากขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงสภาวะการณ์ในปัจจุบัน สื่อต่างๆทุกสื่อได้รับผลกระทบจากปัญหาทางเศรษฐกิจถึงขนาดที่ต้องขาดทุนและปิดกิจการไป หรือบางแห่งก็มีการปลดพนักงานออก ซึ่งในสภาวะเช่นนี้ทำให้สถานภาพของการทำงานของนักข่าวสายต่างๆอยู่ในสภาพที่ไม่มั่นคง รวมไปถึงถึงนักข่าวสายกีฬาซึ่งมีทั้งหญิงและชายด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม “ข่าวกีฬา” ก็ยังเป็นงานข่าวที่นักข่าวหญิงประสบปัญหามากมาย เมื่อเทียบกับสายข่าวประเภทอื่นๆ โดยส่วนมากเป็นประเด็นที่มาจากปัญหาครอบครัว และลักษณะทางกายภาพของนักข่าวกีฬาหญิง

นักข่าวกีฬาผู้หญิงมักไม่ค่อยได้รับโอกาสในงานเท่าเทียมกับนักข่าวกีฬาชายที่มองเห็นชัดมากจากงานวิจัยของต่างประเทศ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าไม่ว่าส่วนไหนของโลก ไม่ว่าจะเป็นเอเชียหรือยุโรป ผู้หญิงก็ยังไม่มีส่วนในการเข้าทำงานในหน้าที่นักข่าวกีฬาได้เท่ากับผู้ชายเลย

วิวัฒน์ ไทยสม บรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวสังคม
และสตรี หนังสือพิมพ์สยามรัฐ กล่าวว่า

“การมีครอบครัวหรือการมีบุตรก็เป็นอุปสรรคบ้างเหมือนกัน ขึ้นอยู่กับนักข่าวเองว่า จะอดทนแค่ไหน คนที่ทำได้ดีทั้งสองอย่างจะต้องให้ความอดทนสูง คนที่ทำได้ไม่ดีก็เสี่ยงงานหรือเสียครอบครัวไป

¹⁴ นันญา พันธุ์เจริญ, “ความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงานของนักข่าวสตรีในองค์กรหนังสือพิมพ์รายวัน.” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 12.

เลย แต่ส่วนใหญ่ ช่วงเป็นนักข่าวจะโสด จะแต่งงานเมื่อตำแหน่งสูงขึ้นแล้ว ซึ่งงานจะต่างออกไป¹⁵

Wallace B. and Magaret Lee Myers ได้ชี้ข้อเสียเปรียบของความเป็นผู้หญิงว่า “พบว่าผู้หญิงในการทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวกีฬา มีปัญหาใหญ่ 3 ประการคือ การไม่สามารถทำข่าวได้ทุกสถานที่ การไม่สามารถทนต่อสภาพแวดล้อมและคำพูดที่หยาบคายของนักกีฬาและความไม่สามารถทนต่อความลวนลามทางเพศในระหว่างที่ทำงานได้”¹⁶

งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นถึงความไม่เชื่อมั่น และอุปสรรคปัญหาของนักข่าวกีฬาหญิงในการปฏิบัติหน้าที่ข่าว ในขณะที่ข่าวกีฬาในหน้าหนังสือพิมพ์ไทยมีบทบาทและเป็นความต้องการของผู้อ่านมากขึ้น จึงน่าจะได้ศึกษาถึงการปฏิบัติหน้าที่ของนักข่าวกีฬาหญิงในฐานะที่เป็นผู้กั้นกรองข้อมูลข่าวสาร (Gatekeeper) เพื่อทำการเผยแพร่ให้แก่มวลชนว่า กลุ่มนักข่าวกีฬาหญิงที่เข้ามาสู่วงวิชาชีพเกี่ยวกับการกีฬาไทยมากขึ้นนั้น มีอุปสรรคปัญหาอย่างไร ทั้งในแง่ข้อจำกัดศักยภาพความเท่าเทียม และการยอมรับของผู้ร่วมงานชาย แหล่งข่าว และบรรณาธิการ อันจะเป็นประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการวารสารศาสตร์ และวิชาชีพสื่อมวลชน

¹⁵ นันญา พันธุ์เจริญ, “ความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงานของนักข่าวสตรีในองค์การหนังสือพิมพ์รายวัน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 180.

¹⁶ Wallace B. and Magaret Lee Myers, Beyond the Locker Room ; Woman in Sport on Major Daily Newspaper. “Journalism Quarterly” Volume 65.

ปัญหานำวิจัย

1. นักข่าวกีฬาหญิงมีลักษณะการทำงานอย่างไร และมีอุปสรรคอะไรบ้าง รวมทั้งมีทัศนคติต่องานที่ทำอย่างไร
2. นักข่าวกีฬาหญิงมีความพึงพอใจต่อการทำงานมากน้อยเพียงใด
3. ผู้บริหารข่าวประเมินการปฏิบัติหน้าที่ของนักข่าวกีฬาหญิงในลักษณะอย่างไร และมีความคาดหวังแค่ไหนเมื่อเปรียบเทียบกับนักข่าวกีฬาชาย
4. แหล่งข่าวให้การยอมรับ และให้ความร่วมมือกับนักข่าวกีฬาหญิงแตกต่างจากนักข่าวกีฬาชายหรือไม่ อย่างไร
5. เพื่อนนักข่าวกีฬาชายมีความเห็นและยอมรับการทำงานของนักข่าวหญิงอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาการทำงานของนักข่าวกีฬาหญิงว่ามีลักษณะ และมีอุปสรรคการทำงานอย่างไรบ้าง
2. เพื่อให้ทราบว่านักข่าวกีฬาหญิงมีความพึงพอใจกับงานที่ทำหรือไม่ อย่างไร
3. เพื่อให้ทราบความเห็นจากฝ่ายต่างๆถึงศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของนักข่าวกีฬาหญิง เมื่อเปรียบเทียบกับนักข่าวกีฬาชาย
4. เพื่อสำรวจถึงการยอมรับในการทำงานของนักข่าวกีฬาหญิง จากแหล่งข่าว เพื่อนร่วมงานชาย และผู้บริหารข่าว

สมมติฐานการวิจัย

แหล่งข่าวและผู้บริหารข่าวกีฬา รวมทั้งเพื่อนร่วมงานชายให้การยอมรับในระดับไม่แตกต่างกันต่อการปฏิบัติงานของนักข่าวกีฬาหญิงเมื่อเปรียบเทียบกับการปฏิบัติงานของนักข่าวกีฬาชายทั่วไป

นิยามศัพท์

1. นักข่าวหญิง หมายถึง สตรีที่ประกอบอาชีพเป็นนักข่าวกีฬา มีหน้าที่ในการแสวงหา และเสนอข่าว หรือรายงานข่าวคราวความเคลื่อนไหวต่างๆ เกี่ยวกับวงการกีฬาทั้งกีฬาในประเทศ และต่างประเทศ จาก 3 สื่อ ซึ่งประกอบไปด้วย หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์

2. การยอมรับ หมายถึง การมีทัศนคติในทางบวก การให้ความเชื่อถือ มั่นใจในความสามารถและศักยภาพในการทำงานกับเพื่อนร่วมงานชาย แห่่งข่าว และผู้บริหารข่าวมิให้กับนักข่าวกีฬาหญิง และครอบคลุมถึงความรู้สึกในความเท่าเทียมและไม่แตกต่างระหว่างนักข่าวกีฬาหญิงและนักข่าวกีฬาชาย

3. แห่่งข่าว หมายถึง ผู้ให้ข่าวสารแก่นักข่าวกีฬาหญิง เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในวงการกีฬาทั้งของไทยและต่างประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วย นักกีฬา, ผู้ฝึกสอน, ผู้จัดการทีมนักกีฬา ผู้บริหารองค์การกีฬา เป็นต้น

4. ผู้บริหารข่าว หมายถึง ผู้บริหารจัดการ ควบคุม และดูแลกระบวนการทำงานของนักข่าวกีฬาหญิง ตั้งแต่ขั้นแสวงหาข่าวไปจนถึงขั้นเสนอหรือรายงานข่าว ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการข่าว, บรรณาธิการข่าว, รองบรรณาธิการข่าว, หัวหน้าข่าว เป็นต้น

5. เพื่อนร่วมงานชาย หมายถึง นักข่าวกีฬาชายผู้ทำหน้าที่ในการแสวงหาและเสนอข่าว หรือรายงานข่าวคราวความเคลื่อนไหวต่างๆ เกี่ยวกับวงการกีฬาทั้งกีฬาในประเทศและต่างประเทศ จาก 3 สื่อ ประกอบไปด้วยหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์

6. ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึงระดับความพอใจที่นักข่าวกีฬาหญิงมีให้ต่อสภาพการทำงานข่าวของตน อันประกอบไปด้วยลักษณะงาน ค่าตอบแทน ความรู้สึกถึงความมั่นคงในการทำงาน สภาพแวดล้อม ซึ่งประกอบไปด้วยเพื่อนร่วมงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้บังคับบัญชา เป็นต้น

ขอบเขตในการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้จะมุ่งศึกษาประเด็นปัญหาอุปสรรค ตลอดจนการยอมรับผู้หญิงในฐานะนักข่าวกีฬาของบรรดาแหล่งข่าวและผู้บริหารข่าว โดยจัดแบ่งนักข่าวกีฬาหญิงออกเป็น 3 กลุ่ม ตามลักษณะของสื่อที่นักข่าวกีฬาหญิงทำอยู่ ประกอบไปด้วย

1. นักข่าวกีฬาหญิงทางหนังสือพิมพ์
2. นักข่าวกีฬาหญิงทางวิทยุ
3. นักข่าวกีฬาหญิงทางโทรทัศน์

เพื่อจะได้สามารถนำมาวิเคราะห์ และประมวลลักษณะการปฏิบัติงาน รวมทั้งอุปสรรคปัญหาที่เกี่ยวกับการยอมรับจากบุคคลที่นักข่าวกีฬาหญิงทั้ง 3 สื่อ ต้องร่วมงานด้วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสถานภาพและลักษณะการทำงานของนักข่าวกีฬาหญิงในองค์กรสื่อสารมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ในปัจจุบัน
2. ทำให้ทราบถึงแนวความคิดและระดับการยอมรับผู้หญิงในการประกอบวิชาชีพนักข่าวกีฬา ของแหล่งข่าว ผู้บริหารข่าว และเพื่อนร่วมงานชาย
3. ทำให้ทราบถึงความแตกต่างของการยอมรับของผู้ร่วมงานที่มีต่อนักข่าวกีฬาหญิงเปรียบเทียบระหว่างสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์